

Maanomistajien suhtautuminen suunnistamiseen omistamillaan metsämailla

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Metsätalousinsinööri (AMK)

Kevät 2025

Antti Rantala

Koulutus	Metsätalous	
Tekijä	Antti Rantala	Vuosi 2025
Työn nimi	Maanomistajien suhtautuminen suunnistamiseen omistamillaan metsämailla	
Ohjaaja	Esa Lientola	

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää yksityisten maanomistajien suhtautumista suunnistamiseen omistamillaan metsämailla ja siihen liittyvistä mahdollisista haasteista. Pyrkimyksenä oli tuoda esille asioita, joihin lajin parissa toimivien tahojen on syytä kiinnittää huomiota, jotta lajin areenana toimivien metsien käyttö on myös tulevaisuudessa mahdollista.

Opinnäytetyössä käytiin läpi suunnistus lajina, suunnistuskartta ja maastonkäyttölupaprosessi. Tutkimusta varten tehtiin kyselytutkimus 3000 suomenkieliselle maanomistajalle, jotka valittiin satunnaisesti. Tutkimuksella selvitettiin heidän suhtautumistaan suunnistamiseen omistamillaan metsämailla ja kartoitettiin mahdollisia haasteita. Kyselyn vastausprosentti oli 16.

Maanomistajien taustatietojen perusteella saatiin hyvin kattava joukko suomalaisia metsänomistajia vastaamaan kyselytutkimukseen. Kyselytutkimuksen perusteella painotettavia asioita ovat ennakoiva, aktiivinen ja avoin viestintä maanomistajien suuntaan maastonkäytöstä suunnistustarkoitukseen. Maanomistajat haluavat tulla huomioiduksi erityisesti herkästi vaurioituvien maastonosien, kuten taimikoiden sekä herkkien luontokohteiden osalta. Yksityisteiden käyttö on otettava myös paremmin huomioon tapahtumia järjestettäessä. Suunnistukseen lajina suhtauduttiin positiivisesti, mutta suunnistamiseen omistamillaan metsämailla hieman varauksellisemmin.

Jatkotutkimukset tematiikan osalta ovat erikokoisten suunnistustapahtumien maastonkäytön vaikutukset metsään. Maastonkäytön vaikutuksissa tulisi esille suunnistajien vaikutus esimerkiksi taimikoihin ja maaston kulumisen ja siitä palautuminen.

Avainsanat Maankäyttö, maanomistus, suunnistus, suunnistuskartta
Sivut 27 sivua ja liitteitä 5 sivua

DP Degree Programme in Forestry

Author Antti Rantala

Year 2025

Subject Attitudes of landowners towards orienteering in the forest lands they own

Supervisors Esa Lientola

The aim of the thesis was found to out the attitudes of private landowners to orienteering on the forest lands they own, and possible challenges associated with it. Goal was to highlight issues that the orienteering clubs and other parties that are involved in orienteering should pay attention to. That's because forests could serve as the arena for the sport will also in the future.

The thesis examined orienteering as a sport, the orienteering map and the terrain use permit process. For the research, a survey was conducted to 3,000 Finnish-speaking landowners to find out their attitudes of orienteering on their forest lands and to map out possible challenges. The survey response rate was 16.

Based on the landowners' background information, a very comprehensive group of Finnish forest owners was able to respond to the survey. Based on the survey, the issues to be emphasized are proactive, active, and open communication with landowners from land use to orienteering. Landowners want to be considered, especially about parts of the terrain that are vulnerable to damage, such as recently planted forest and sensitive nature sites. The use of private roads must be considered also better when organizing events. Orienteering as a sport was viewed positively, but orienteering on their own forest land was viewed with a bit more reserved.

Further studies regarding the topic are the effects that orienteering events can cause on the forests. The impacts of terrain use would include the impact of orienteers on, for example, seedling stands and the wear and tear of the terrain and its recovery.

Keywords Landowner, land use, orienteering, orienteering map

Pages 27 pages and appendices 5 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Suunnistuskartta ja maanomistus.....	2
2.1	Suunnistus	2
2.2	Suunnistuskartta	3
2.3	Maanomistajat.....	5
2.4	Maankäyttöluvat.....	6
3	Tutkimuksen toteutus ja menetelmä	8
3.1	Tutkimusmenetelmä.....	9
3.2	Kyselylomakkeen laadinta.....	9
3.3	Aineiston keruu ja analyysi.....	10
4	Tulokset	10
4.1	Vastaajien taustatiedot.....	11
4.2	Suunnistus ja lupa-asiat	16
4.3	Avointen kysymysten vastaukset.....	21
5	Johtopäätökset.....	23
6	Pohdinta.....	25
	Lähteet.....	26

Kuvat

Kuva 1.	Suunnistuskartta 1:10 000 mittakaavassa (Suunta-Sepot ry, n.d.)	4
Kuva 2.	Lupakysely (Kangasala SK ry. n.d.)	7
Kuva 3.	Vastauskirje (Kangasala SK ry. n.d.).....	8
Kuva 4.	Vastaajien sukupuoli (kysymys 1)	11
Kuva 5.	Ikäryhmä (kysymys 2)	12
Kuva 6.	Koulutustaso (kysymys 3)	12
Kuva 7.	Asuinmaakunta (kysymys 4)	13
Kuva 8.	Omistamien metsien pinta-ala (kysymys 5)	13
Kuva 9.	Metsän omistusmuoto? (kysymys 6)	14
Kuva 10.	Miten metsä tullut omistukseen? (kysymys 7)	15
Kuva 11.	Asuinetäisyys metsätilasta (kysymys 8)	15
Kuva 12.	Tavoite metsänomistajana (kysymys 9).....	16

Kuva 13. Harrastatko suunnistusta? (kysymys 10).....	17
Kuva 14. Oletteko tietoinen, että suunnistuskartta on kunnallinen liikuntapaikka? (kysymys 11).....	17
Kuva 15. Suhtautumiseen suunnistamiseen? (kysymys 12).....	18
Kuva 16. Onko omistamillasi metsämaillasi suunnistuskartta? (kysymys 13)	19
Kuva 17. Onko maankäyttö sopimus kartta-alueen seuran kanssa? (kysymys 14).....	19
Kuva 18. Onko sopimus suullinen vai kirjallinen? (kysymys 15)	20
Kuva 19. Oletteko antaneet luvan suunnistamiseen metsämaillanne? (kysymys 16)	20
Kuva 20. Onko yhteistyö kartta-alueen suunnistus seuran kanssa sujuvaa? (kysymys 17)	21

Liitteet

- Liite 1. Kyselytutkimuksen saatekirje
- Liite 2. Kyselytutkimuksen kysymykset

1 Johdanto

Vuonna 2020 alkanut maailmanlaajuinen koronapandemia innosti suomalaiset ulkoilemaan, joka koetteli monin paikoin jokaisen oikeuksien rajoja (Poliisi, 2020). Nämä vaikutukset heijastuivat myös luvanvaraiseen toimintaan. Suunnistuksessakin luotiin tapahtumakieltojen myötä omatoimirastit, jotka mahdollistivat suunnistamisen ilman varsinaista tapahtuman järjestämistä (Helsingin Sanomat, 2020). Samalla omatoimirastit loivat käytettyihin maastoihin sekä sinne johtavilla teillä pitkäaikaisemmän käytön vaikutuksen kuin kertaluontoisesti järjestetyt tapahtumat. Tämä synnytti ajatuksen selvittää maanomistajien suhtautumista suunnistamiseen omistamallaan metsämailla.

Opinnäytetyön tarkoituksena on edesauttaa suomalaista suunnistusurheilua harrastuspaikan eli suunnistuskartta-alueiden maankäytön osalta. Suomen Suunnistusliiton yksi strategisista painopisteistä strategia 2025:ssa on, että olosuhteet ja osaaminen mahdollistavat menestyksen. Strategian tavoitteena on kuntien karttarahojen moninkertaistaminen ja edistää ”suunnistuskartta liikuntapaikkana” ajatusta. (Suunnistusliitto, 2021, ss. 6, 8). Tutkimuksessa saatavien tulosten pohjalta tavoitteena on parantaa lajin harrastamisen jatkuvuutta samalla, kun vallitseva metsäkeskustelu mediassa on voimakasta ja herättää erinäisiä ajatuksia metsänomistajien keskuudessa. Metsämiesten Säätiön vuonna 2024 Taloustutkimus Oy:ltä tilaamassa tutkimuksessa neljännes metsänomistajista näkee metsäkeskustelun ja metsien talouskäytön poliittisen valmistelun vaikuttaneen heidän ratkaisuihinsa metsässä (Metsämiesten säätiö, 2024). Lisätavoitteena on myös luoda parempia toimintaedellytyksiä Suomen Suunnistusliiton ja tämän jäsenseurojen kartoitustoiminnalle. Parempi yhteisymmärrys suunnistusseurojen ja maanomistajien välillä edesauttaa kestävästä yhteistyöstä tulevaisuudessa.

Tutkimukseni pääkysymykset ovat:

1. Mikä on maanomistajien suhtautuminen suunnistamiseen omistamallaan metsämailla?
2. Millainen on maastonkäyttölupien tilanne?
3. Millaisia mahdolliset epävarmuustekijät ovat maanomistajien näkökulmasta?

Suunnistuksen vaikutuksia metsään ja luontoon on tutkittu muutamissa tutkimuksissa, joista laajin on ollut vuonna 2000 julkaistu tutkimus Jukolan viestin luontovaikutuksista. Kyseisessä tutkimuksessa ekologit Tero Myllyvirta ja Mikael Henriksson sekä kasvillisuusasiantuntija Virpi Aalto tutkivat vuonna 1995 Sipoossa järjestyn Jukolan viestin

vaikuttavuutta maaston kulumiseen ja tapahtumasta palautumiseen. Lisäksi useista Jukolan viesteistä on tehty selvityksiä maaston palautumisesta ja vaikutuksista muun muassa riistalintuihin. (Kaukametsäläiset ry, n.d.). Tutkimustyö suunnistajien vaikutuksesta luonnolle, metsämaalle ja puustolle on ensiarvoisen tärkeää, jotta pystytään välttämään turhat ennakkoluulot ja huomioimaan tärkeät tekijät maastonkäytössä erilaisissa suunnistustapahtumissa.

2 Suunnistuskartta ja maanomistus

Seuraavissa luvuissa käsitellään suunnistus lajimuotona ja suunnistuksen työväline eli suunnistuskartta. Suunnistus tapahtuu maastossa, jonka suorituspaikan omistavat maanomistajat ja alueen käyttö edellyttää maanomistajalupia.

2.1 Suunnistus

Suunnistuksessa edetään kartan ja kompassin avulla lähdöstä maaliin, jossa maastoon ja karttaan merkityt rastit kierretään numerojärjestyksessä. Suunnistuksessa yhdistyvät fyysinen suorituskyky sekä suunnistustehtävien haasteet ja ongelmanratkaisut. Suunnistustehtävien ratkaiseminen edellyttää ajatustyötä ja keskittymistä. Suunnistuksen lajimuotoja ovat suunnistus, hiihtosuunnistus, pyöräsuunnistus ja tarkkuussuunnistus. (Suunnistusliitto, n.d.-a).

Suunnistuksen harrastaminen edistää terveyttä monipuolisesti, koska se tuo samanaikaisesti useita kunto- ja terveysvaikutuksia. Suunnistus on kestävyysliikuntaa. Kestävyysliikunta kehittää hengitys- ja verenkiertoelimistön kuntoa ja vaihtelevassa maastossa liikkuminen edistää lihaskuntaa sekä liikehallintaa (UKK, 2024). Suunnistuksen lajisuoritus tapahtuu pääsääntöisesti luonnossa. Luonnossa liikkumisesta saadaan tutkitusti monipuolisia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia, joista tyypillisin on stressitilanteista palautuminen (Tyrväinen, 2023). Suunnistusta harrastetaan ympärivuotisesti ja eritasoiset tapahtumat keräävät suunnistajia liikkumaan ja urheilemaan. Vuonna 2023 Suomessa kirjattiin 356 999 rekisteröityä suunnistussuoritusta, kun yhteen lasketaan kansallisten kilpailuiden, kuntosuunnistustapahtumien, Jukolan sekä Venlojen viestin ja MOBO-ratojen suoritukset. (Suunnistusliitto, 2024, ss. 28–33).

Suunnistuksen lajipaikkana toimii metsät ja sprinttisuunnistuksen myötä myös urbaanit ympäristöt, joihin pääasiassa suunnistusseurat teettävät suunnistuskarttoja suunnistajien

urheilupaikoiksi (Suunnistusliitto, n.d.-b). Suunnistusta on mahdollista harrastaa omatoimisesti jokaisen oikeudella maastossa retkeillen sekä järjestetyissä kunto- ja kilpasuunnistustapahtumissa varta vasten suunnitelluilla radoilla. Tapahtumia järjestävät pääsääntöisesti suunnistusseurat, jotka tarjoavat myös seuran jäsenille erilaisia suunnistusharjoituksia.

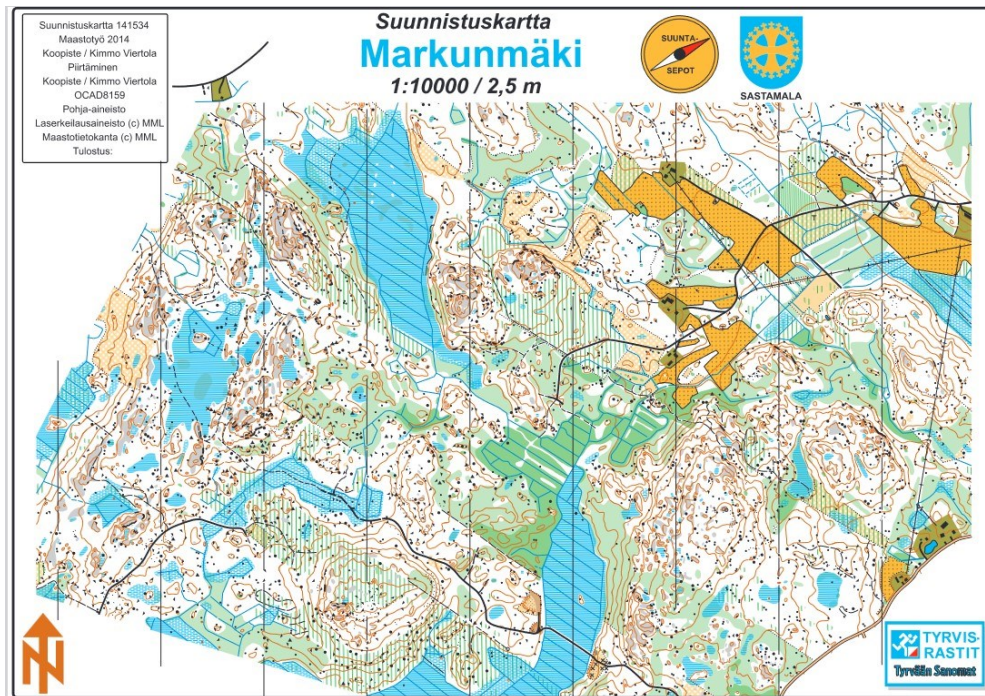
Tapahtumien koot vaihtelevat kymmenen hengen kuntorastitapahtumista aina yli 20 000 osallistujan Jukolan viestiin. Jukolan viesti on suunnistuksen vuosittainen suur tapahtuma, jonka järjestämispaikkakunta vaihtuu vuosittain (Kaukametsäläiset ry, n.d.-b).

2.2 Suunnistuskartta

Suunnistuskartta (kuva 1) on kaksiulotteinen ja ylhäältäpäin kuvattu pienoiskuva maastosta. Suunnistuskartalla kohteet ovat kuvattu karttamerkein, jotka kuvaavat maaston muotoja, vesistöjä, teitä, kulkukelpoisuuksia ja rakennuksia. Suunnistuskartta määrittelee suunnistajalle mistä on sallittua kulkea suunnistussuorituksen aikana. (Suunnistusliitto n.d.).

Suunnistuskartalla voi olla kiellettyjä alueita, joille suunnistajalla ei ole oikeutta mennä. Niitä ovat mm. pihamaat, maanomistajien kieltämät alueet ja ympäristösyistä suunnistukselta rauhoitetut kohteet. (Hytönen & Ojanen, 2018, s. 17).

Kuva 1. Suunnistuskartta 1:10 000 mittakaavassa (Suunta-Sepot ry, n.d.)

Suomen Suunnistusliiton karttaryhmä vastaa suunnistuksen karttatoiminnan johtamisesta, valvomisesta ja ohjauksesta. Suunnistuskarttoja valmistavat pääsääntöisesti suunnistusseurat. Vuosittain Suomessa kartoitetaan 1500–2000 neliökilometriä suunnistuskarttoja. Suunnistuskartta on tekijänoikeuslain piiriin kuuluva teos ja oikeudet muodostuvat kartan valmistajalle. Suunnistuskartan on valmistumisen jälkeen oltava mahdollisimman monen käyttäjän saatavilla. (Suunnistusliitto, n.d.-c).

Vuonna 2023 suunnistusseurat raportoivat 335 valmistunutta suunnistuskarttaa. Suunnistuskarttojen valmistumista tuettiin Opetus- ja kulttuuriministeriön Suomen Suunnistusliiton yleisavustuksesta 144 000 eurolla, jolla on merkittävin rooli suunnistuskarttojen rahoituksen osalta. Lisäksi suunnistusseurat raportoivat kuntien tuen suunnistuskarttojen valmistukseen olleen 208 000 euroa. (Suunnistusliitto, 2024, ss. 5, 34). Vuonna 2022 EU-hankkeiden ja säätiöiden myöntämä tuki suunnistuskarttojen rahoitukselle oli 50 000 euroa (Suunnistusliitto, 2023, s. 5).

Liikuntalain (390/2015 5 §) perusteella kunnan vastuulla on yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallisella tasolla. Nämä edellytykset liikunnalle ovat muun muassa kansalaistoiminnan tukeminen, johon kuuluvat seuratoiminta sekä liikuntapaikkojen rakentaminen että ylläpitäminen. Vuonna 2023 Suomen kunnat investoivat liikuntaan noin 388 miljoonaa euroa. Investoitava summa pitää sisällään liikuntapaikkojen rakentamisesta

ja remontoinnista sekä laitteiden ja välineiden hankkimisesta aiheutuneet kulut. (Yleisradio, 2025). Kuntien tuki suunnistuskarttojen valmistukseen on todella pieni verrattuna kuntien kokonaisinvestointiin liikuntapaikkarakentamisessa, vaikka summaan lisättäisiin erilaiset seuratoiminnan muut avustukset.

2.3 Maanomistajat

Suomessa on metsätalousmaata 26,3 miljoonaa hehtaaria (Luke, 2022). Metsäalasta yksityismetsien osuus on yli 60 prosenttia ja yksityisten metsät ovat suurilta osin maan eteläpuoliskolla. Yksittäiset henkilöt ja perheet omistavat suurimman osan ja kuolinpesät sekä yhtymät pienemmän osan yksityisomistuksesta (Karppinen ym., 2020, s. 6). Henkilöitä, jotka omistavat vähintään 0,5 hehtaaria on reilu 570 000 (Metsäkeskus n.d.-a).

Suomessa on systemaattisesti seurattu yksityismetsänomistajakunnan rakennetta ja käyttäytymistä 1970-luvulta lähtien. Suomalainen metsänomistaja 2020 tutkimusraportti antaa ajantasaista tietoa Suomen metsänomistajakunnasta. Raportissa kuvataan metsänomistajien taustoja ja metsänomistuksen tavoitteita. Metsänomistajien keski-ikä on huomattavan korkea, 62 vuotta. Yleisimmät muutospirteet metsänomistajakunnassa ovat metsänomistajien kaupungistuminen ja muutto tilan ulkopuolelle, ikääntyminen sekä metsätilojen kokorakenteen polarisoituminen, jossa yhä useampi tila jakaantuu yhä pienemmäksi ja toisaalta yhä suuremmat metsätilakokonaisuudet yleistyvät. (Karppinen ym. 2020, ss. 6–7).

2000-luvulla metsänomistajien tavoitteet ovat muuttuneet. Metsänomistajien tavoitteissa selkeästi ovat nousseet taloudellista turvaa ja tuloja korostavien osuus. Laskussa on monitavoitteisten ja virkistyskäyttäjien osuus. Monitavoitteisten metsänomistajien osuus on kuitenkin vuoden 2020 tutkimuksessa edelleen suurin 28 %, jonka jälkeen tulevat 21 % metsässä tekevät, 20 % virkistyskäyttäjät sekä turvaa ja tuloa korostavat. (Karppinen ym. 2020, ss. 41–42).

Metsänomistajalla on lain sallimissa rajoissa vapaus päättää, miten hoitaa metsäänsä ja millaisia tavoitteita haluaa edistää metsässään (Metsäkeskus n.d.-b). Tavoitteet saattavat vaikuttaa siihen millaista toimintaa metsänomistajat sallivat omissa metsissään.

2.4 Maankäyttöluvat

Jokaisen oikeuden nojalla satunnainen liikkuminen on sallittua toisen omistamalla maalla. Satunnaista liikkumista eivät ole maastossa järjestetyt suunnistuskilpailut (Kiviniemi, 2015, ss. 50–51). Kun metsään viedään rasteja, on siitä oltava sovittuna maanomistajan kanssa.

Maaston käyttöluvat on selvitettävä ennen suunnistuskartan valmistusprosessin aloittamista. Kartta-alueen maanomistajina voivat olla valtio, kunnat, seurakunnat, metsäyhtiöt, sijoitusyhtiöt ja yksityishenkilöt. Tiedot maanomistajista saa Maanmittauslaitokselta sekä mahdollisesti kartta-alueen kunnista. Lupakyselyn yhteydessä maanomistajilta on hyvä myös selvittää mahdolliset muut rajoittavat tekijät, kuten esimerkiksi suojelualueet tai herkät maastonkohdat. (Suunnistusliitto n.d.-d).

Suomen Suunnistusliitto on laatinut ympäristöohjeet, jotka on tarkoitettu kuntorastien, kilpailuiden sekä harjoitusten järjestäjille tapahtuman järjestämisen tueksi. Ohjeet toimivat myös tapahtumien perusohjeena. Ympäristöohjeet sisältävät maankäyttölupien osalta tärkeitä osioita, joita ovat lupa-asiat ja tapahtuman ratasuunnitteluun liittyvät ympäristön kannalta tärkeät asiat. (Suunnistusliitto n.d.-d).

Maastonkäyttöluvat on hyvä tavan mukaista tehdä kirjallisesti (kuva 3).

Maanmittauslaitokselta saataviin kiinteistön omistajatietoihin kuuluvat kiinteistötunnus, kiinteistön nimi, omistajan nimi ja osoite (MML n.d.). Näin ollen lupakysely on postitettava kirjepostilla. Kyselyyn on hyvä liittää mukaan yksilöity lupakyselykirje kiinteistön osoittavalla karttaliitteellä. Kyselyn mukaan liitetään vastauskirje (kuva 4) postimerkkeineen vastauksen toimittamiseen tai mahdollisuus lähettää vastaus esimerkiksi sähköpostitse.

Opinnäytetyössä esimerkkinä käytetty lupakysely vastauskirjeineen on käytössä suunnistuksen erikoisseura Kangasala SK ry:llä. (Kangasala SK ry, henkilökohtainen tiedonanto, n.d.). Vastauskirjeessä on hyvän tavan mukaista, että vastaajalla on mahdollisuus osoittaa vastauksessaan huomioon otettavat maastonkohteet ja erityiset asiat, jotka vaikuttavat suunnistustoimintaan. Kartta-alueen maanomistajatiedoista on tärkeää pitää ajantasaista rekisteriä, joihin oikeutetuilla kartta-alueen omistavan seuran jäsenillä on pääsy.

Kuva 2. Lupakysely (Kangasala SK ry. n.d.)

Kiinteistötunnus	Tilan nimi	Omistajan nimi	Osoite
------------------	------------	----------------	--------

Arvoisa maanomistaja

Teidän omistamaltanne metsäalueelta on olemassa ajantasainen suunnistuskartta. Suunnistus seurana toivoisimme voivamme järjestää alueella seuraharjoituksia ja kuntosuunnistuksia.

Pyydämme Teidän suostumustanne käyttää omistamaanne metsäaluetta suunnistusmaastona kuntosuunnistustapahtumissa ja seuraharjoituksissa.

Suunnistajat tulisivat juoksemaan läpi metsienne. Joidenkin maanomistajien alueille pystyttäisimme tilapäisiä rastipisteitä. Mitään vahinkoa tai haittaa ei suunnistajista metsillenne aiheudu. Kaikki viljelyt pellot, pihapiirit, nuoret taimikot yms. arat alueet otetaan ratasuunnittelussa huomioon ja merkitään tarvittaessa karttoihin suunnistajilta kielletyiksi alueiksi.

Pyydämme Teitä kirjaamaan vastauskirjeeseen suostumuksenne tai rajoituksenne omistamanne maa-alueen suunnistuskäyttöön ja palauttamaan kirjeen ohessa olevassa kirjekuoressa _____ mennessä.

Vastauksen voi lähettää myös sähköpostitse. Vastauskirjeeseen voi liittää myös kartan tai muun lisäselvityksen suostumuksesta tai rajoituksesta. Toivomme Teidän suhtautuvan myötämielisesti pyyntöömme. Voitte milloin tahansa peruuttaa suostumuksenne.

Metsien hyvinvointi on Teidän ja meidän suunnistajien yhteinen etu.

Seuran yhteystiedot:

Etunimi Sukunimi
Puhelinnumero
Sähköpostiosoite

Tietojen luottamuksellisuus:

Maanomistustiedot on saatu kiinteistötietojärjestelmästä yhteistyössä Kangasalan kaupungin kanssa. Maanomistustiedot ovat henkilötietoja ja niitä käsitellään tietosuojalainsäädännön ja EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen (Asetus (EU) 2016/679) mukaisesti.

Kaikki maastonkäyttökyselyyn vastaavat henkilöt voivat olla varmoja siitä, että kaikkia vastauksia käsitellään luottamuksellisesti, eikä tietoja käytetä muuhun kuin tässä kyselyssä esitettävään käyttötarkoitukseen ilman vastaajan erikseen antamaa suostumusta. Vastaajien tietoja ei myöskään luovuteta edelleen millekään kolmansille osapuolille tai käytetä minkäänlaisiin myynti- tai markkinointitarkoituksiin.

Maanomistustietojen käsittelyssä on erittäin tärkeää noudattaa tietosuojalainsäädäntöä. Suunnistuskartan alueella voi olla useasti kymmeniä eri maanomistajia. Maanmittauslaitokselle pitää toimittaa yli kymmenen (10) maanomistajatiedon kyselyssä selvityslomake tietojen käytöstä, koska tietojen käytölle pitää olla perusteltu syy (MML n.d.).

Kuva 3. Vastauskirje (Kangasala SK ry. n.d.)

SUOSTUMUS / RAJOITUS MAASTON KÄYTÖSTÄ

Järjestäjä: Seuran nimi
 Maanomistaja: Etunimi Sukunimi Osoite

Kiinteistötunnus KÄYTTÖLUPA / RAJOITUS MAA-ALUEELLE REK. N:O:
 Tilan nimi

- Sallin omistamani maa-/metsäalueen käytön kuntosuunnistustapahtumissa ja suunnistusharjoituksissa. Lupa on voimassa toistaiseksi. Voin koska tahansa perua suostumukseni.
- Sallin omistamani maa-/metsäalueen käytön kuntosuunnistustapahtumissa ja suunnistusharjoituksissa. Lupa on voimassa vuoteen ____ asti, jonka jälkeen tulee pyytää uusi suostumus. Voin koska tahansa perua suostumukseni.
- Sallin omistamani maa-/metsäalueen käytön kuntosuunnistustapahtumissa ja suunnistusharjoituksissa lukuun ottamatta liitteenä olevaan karttaan merkittämiä alueita. Lupa on voimassa vuoteen ____ asti, jonka jälkeen tulee pyytää uusi suostumus. Voin koska tahansa perua suostumukseni.
- Haluan, että minuun otetaan yhteyttä, koska omistamillani mailla on käyttöä rajoittavia alueita tai kohteita, joista haluan tarkemmin sopia.
- En anna suostumustani maa-/metsäalueiden käyttöön kuntosuunnistustapahtumissa ja suunnistusharjoituksissa.

Paikka Aika

Allekirjoitus

Puhelinnumero ja sähköpostiosoite yhteydenottoa varten:

Ajantasainen käyttö lupa luo selkeät toimintaperiaatteet suunnistusseurojen ja maanomistajien välille. Käyttölupien dokumenttien hallinnointi on seuratoiminnan jatkuvuuden kannalta luotava laadukkaasti ja tietoturvallisesti.

3 Tutkimuksen toteutus ja menetelmä

Tässä luvussa avataan tutkimuksessa käytetty tutkimusmenetelmä ja kerrotaan tutkimuslomakkeen laadinnasta. Luvussa kerrotaan, miten saatuja tuloksia analysoitiin tutkimuskysymyksiä varten.

3.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö on tehty tutkimuspainotteisena opinnäytetyönä. Tutkimuspainotteisen opinnäytetyön tehtävänasettelu perustuu työelämän kehittämistarpeisiin ja on aiheeltaan ajankohtainen. Työssä tavoitteet sekä tutkimusongelmat on määritelty selkeästi. Tutkimuspainotteisessa opinnäytetyössä on hyödynnetty aikaisempia tutkimuksia ja teorioita, jonka lisäksi työ sisältää aineiston keruuta ja analysointia. (HAMK, n.d.). Tutkimusmenetelmänä on käytetty kvantitatiivista eli määrällistä kyselytutkimusta. Tavoitteena oli saada 3000 satunnaisen metsänomistajan joukko ympäri Suomea, joille voi lähettää kyselytutkimuksen sähköisesti. Tutkimus suoritettiin sähköpostitse lähetettävällä Webropol-kyselyllä.

Verkkokyselyn etuna on nopeus ja vaivaton tiedonsaanti, mutta suurimpana haasteena on kato. Suurelle ja valikoimattomalle joukolle osoitettu kysely ei yleisesti tuota kovin korkeaa vastausprosenttia (Hirsjärvi ym., 2009, s. 196).

Metsäkeskukselle tehtiin metsätiedon tiedonluovutuspyyntö, jossa pyydettiin 3000 suomalaisen satunnaisotannalla valitun metsänomistajan sähköpostiosoitetta opinnäytetyötä varten. Metsänomistajien osalta tehtiin seuraavanlaiset tarkennukset ja rajaukset tietopyyntöön liittyen:

1. Mukana ovat vain suomenkieliset metsänomistajat, koska kysely toteutetaan vain suomeksi.
2. Omistuksen minimi pinta-alaksi rajattiin 5 hehtaaria.

Metsäkeskus voi lainsäädäntöön nojaten luovuttaa tietojärjestelmien tietoja opinnäytetyötä varten, mikäli tietojen luovuttamista voidaan pitää tutkimussuunnitelman perusteella tarpeellisena ja tutkimustyöllä on vastuullinen ohjaaja. Luovutuksen ehtona on, etteivät yksittäisiä henkilöitä koskevat tiedot paljastu ulkopuolisille ja tiedot hävitetään, kun ne eivät ole tutkimuksen kannalta tarpeen (Laki Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä § 11).

3.2 Kyselylomakkeen laadinta

Kyselylomake laadittiin tutkimuksen tavoitteet huomioiden ja lomakkeen kysymykset suunniteltiin siten, että ne tarjoavat parhaat mahdolliset vastaukset aiemmin esitettyihin

tutkimusongelmiin. Kyselylomake sisälsi valmiita vastausvaihtoehtoja ja kysymykset asetettiin pakolliseksi, jotta välttyttäisiin tyhjiltä vastauksilta. Kyselyn lopussa oli kaksi avointa kysymystä, joilla tavoiteltiin haastavimpien asioiden osalta laadullisesti tarkempia vastauksia. Pyrkimyksenä oli tehdä johdonmukainen, selkeä ja suhteellisen nopeasti vastattava kysely. Kyselytutkimus taustoittaa kyselyyn vastanneita, tuo esiin ajatuksia suunnistamisesta lajina ja suhtautumisesta suunnistamiseen metsänomistajien omistamallaan metsämailla. Kyselyn alussa selvitettiin maanomistajien taustatietoja, jotta voitiin tehdä verrantoa tutkittuun suomalaisen metsänomistajan profiiliin.

3.3 Aineiston keruu ja analyysi

Kysely toteutettiin Webropol-kyselytyökalulla, jonka kautta lähetettiin jokaiselle 3000 vastaanottajalle henkilökohtainen sähköpostilinkki. Henkilökohtainen sähköpostilinkki oli saatekirjeen (liite 1) mukana, jossa kuvattiin tutkimuksen tarkoitus sekä tavoitteet. Kyselylinkki oli avoinna kaksi viikkoa kyselyn lähettämisestä.

Kyselytutkimukseen vastasi 477 henkilöä. Näin ollen kyselyn vastausprosentti oli 16. Sähköpostilinkin avasi 556 henkilöä, joista 497 aloitti vastaamisen ja lopulta 477 henkilöä vastasi kyselyyn.

Monivalintakysymykset analysoitiin selittämiseen pyrkivällä lähestymistavalla. Avointen kysymysten vastaukset teemoitettiin asioihin, jotka nousivat vastauksissa esille. Esiin nousseiden teemojen osalta tuotiin vastaajien suoria kommentteja elävöittämään tekstiä.

4 Tulokset

Seuraavassa kyselyn tulokset on esitelty kysymys kerrallaan. Kysymykset 1–17 olivat monivalintakysymyksiä ja kysymykset 18–19 olivat avoimia kysymyksiä. Monivalintojen osalta vastaukset on esitetty kuvioina ja avointen kysymysten osalta on tehty yhteenvedot vastausten perusteella oleellisista huomioista.

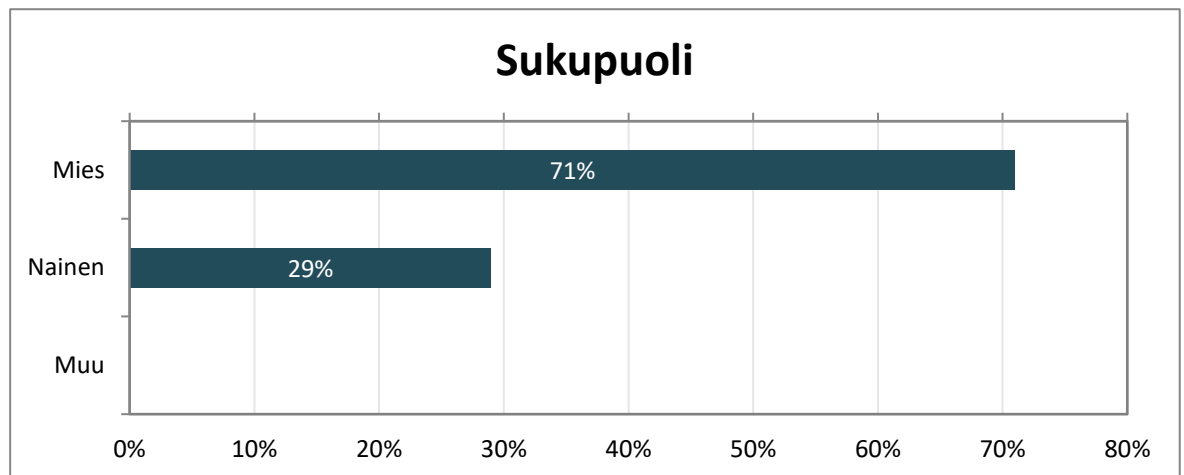
Kysymykset 1–9 ovat vastaajien taustatietojen kartoitusta ja kysymykset 10–19 liittyvät tutkimusongelman lähtökohtiin. Kysymykset 1–13 ja 17 ovat olleet kaikille pakollisia. Kysymykseen 14–16 oli vastattava, mikäli vastasi kysymykseen 13 ”kyllä”. Avoimiin kysymykseen 17 ja 18 vastasi 198 ja 232 vastaajaa.

Vastaajien taustatietojen osalta kyselytutkimuksessa on peilattu heidän vastauksiaan Suomalainen metsänomistaja 2020 esitettyihin metsänomistajan taustatietoihin. Tämän avulla on saatu oikeanlainen kuva kyselytutkimuksen vastaajista verrattuna keskimääräiseen suomalaiseen metsänomistajaan.

4.1 Vastaajien taustatiedot

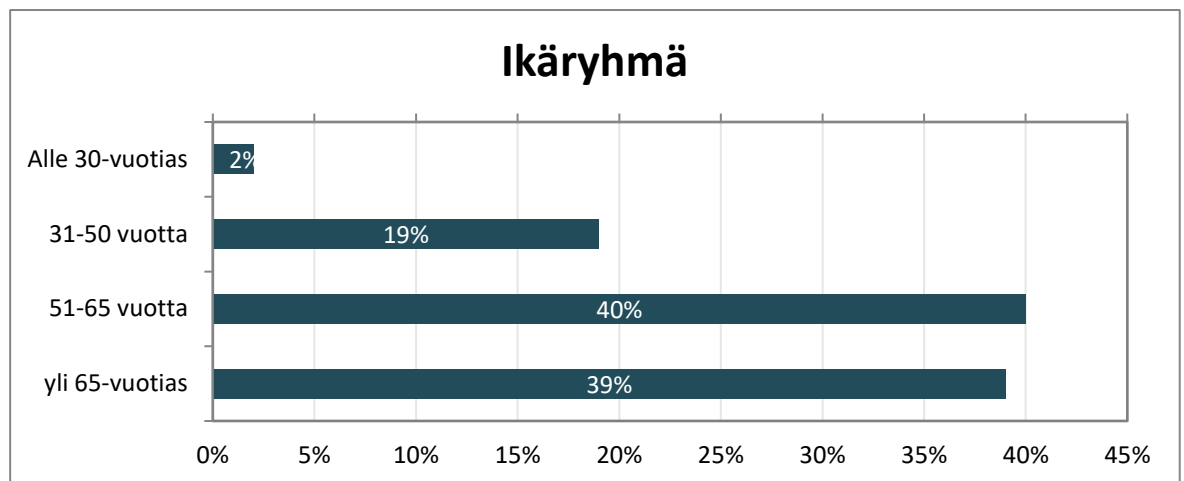
Vastaajien sukupuolijakauma on esitetty kuvassa 4. Kyselytutkimuksen sukupuolijakauma vastaa hyvin lähelle Suomalainen metsänomistaja 2020 kyselytutkimuksen jakaumaa, jossa naisten vastausprosentti oli 24,2 % ja miesten 75,8 % (Karppinen ym., 2020, s. 12).

Kuva 4. Vastaajien sukupuoli (kysymys 1)

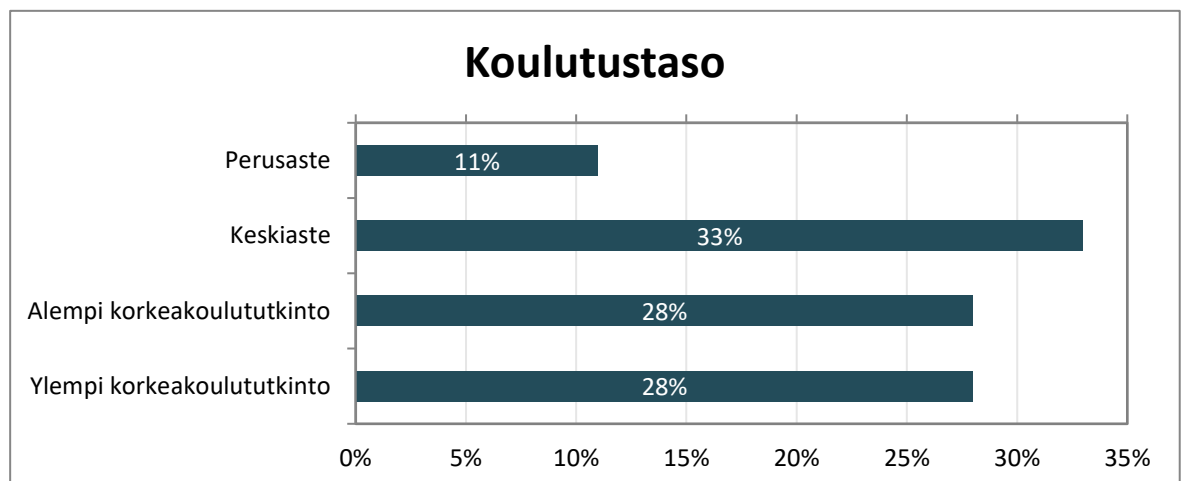
Kuvassa 5 on nähtävillä vastaajien ikäryhmät, jossa 79 % vastaajista oli 51-vuotta tai vanhempia. Vastaajajoukon ikäryhmä painottuu suomalaisen metsänomistajan keski-ään (62-vuotta) haarukkaan. (Karppinen ym., 2020, s. 26).

Kuva 5. Ikäryhmä (kysymys 2)

Vastaajien koulutustaso noudattelee keskiasteen ja alemman korkeakoulututkinnon osalta samaa tasoa kuin keskimääräisesti suomalaisella metsänomistajalla. Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus kyselyyn vastanneissa on 10 prosenttiyksikköä suurempi kuin aiemmin mainitussa suomalaisen metsänomistaja 2020 tutkimuksessa. Vastaajien koulutustaso eriteltä kuvassa 6. (Karppinen ym., 2020, s. 28).

Kuva 6. Koulutustaso (kysymys 3)

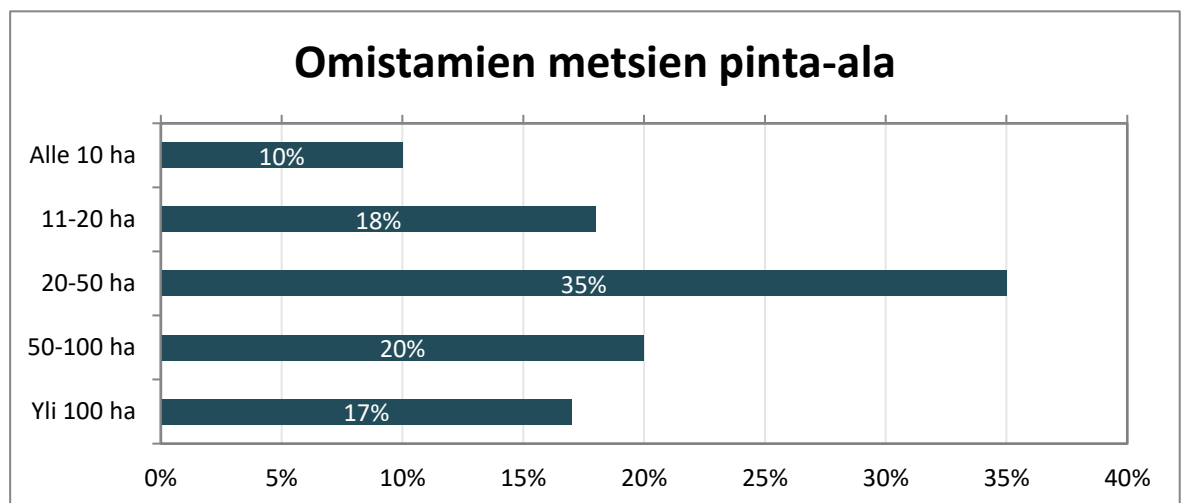
Kyselyyn saatiin vastauksia kaikista Manner-Suomen maakunnista ja vastausten hajaantuminen maantieteellisesti on nähtävillä kuvasta 7. Ahvenanmaalta ei vastauksia saatu, koska kysely rajattiin vain suomenkielisille metsänomistajille. Vastaukset jakaantuivat kattavasti maantieteellisesti läpi Suomen.

Kuva 7. Asuinmaakunta (kysymys 4)

	n	Prosentti
Ahvenanmaa		0,0 %
Etelä-Karjala	10	2,1 %
Etelä-Pohjanmaa	36	7,6 %
Etelä-Savo	31	6,5 %
Kainuu	12	2,5 %
Kanta-Häme	22	4,6 %
Keski-Pohjanmaa	14	2,9 %
Keski-Suomi	33	6,9 %
Kymenlaakso	19	4,0 %
Lappi	22	4,6 %
Pirkanmaa	38	8,0 %
Pohjanmaa	9	1,9 %
Pohjois-Karjala	18	3,8 %
Pohjois-Pohjanmaa	51	10,7 %
Pohjois-Savo	33	6,9 %
Päijät-Häme	20	4,2 %
Satakunta	21	4,4 %
Uusimaa	63	13,2 %
Varsinais-Suomi	25	5,2 %

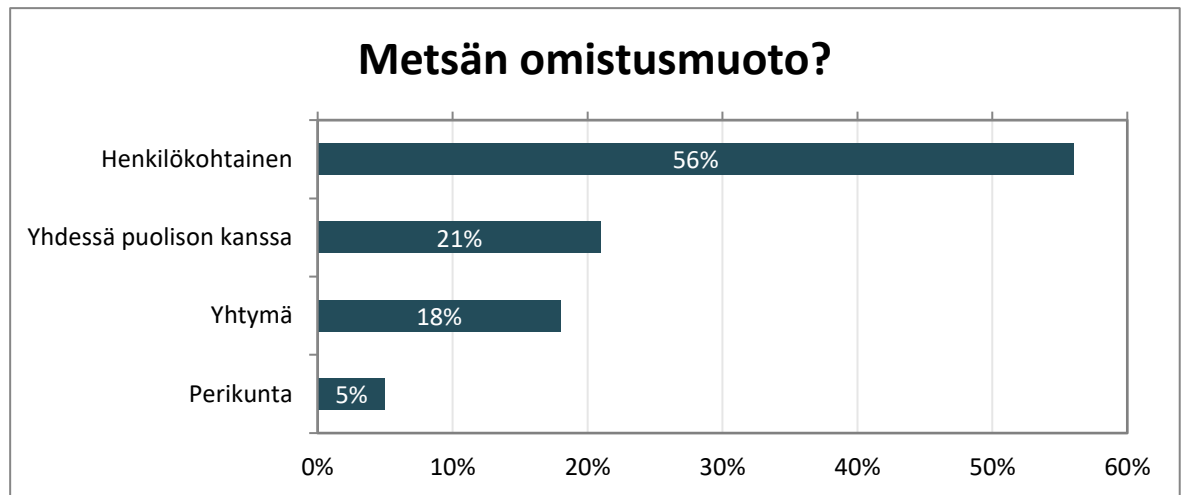
Kuvassa 8 on nähtävillä vastaajien omistamien metsien pinta-ala. Suurin osuus (35 %) tutkimuskyselyyn vastanneista omistaa 20–50 hehtaaria. Omistettujen metsien pinta-ala oli myös hyvin samansuuntainen kuin keskimääräinen omistus pinta-ala suomalaisessa metsänomistuksessa. (Karppinen ym., 2020, s. 12).

Kuva 8. Omistamien metsien pinta-ala (kysymys 5)

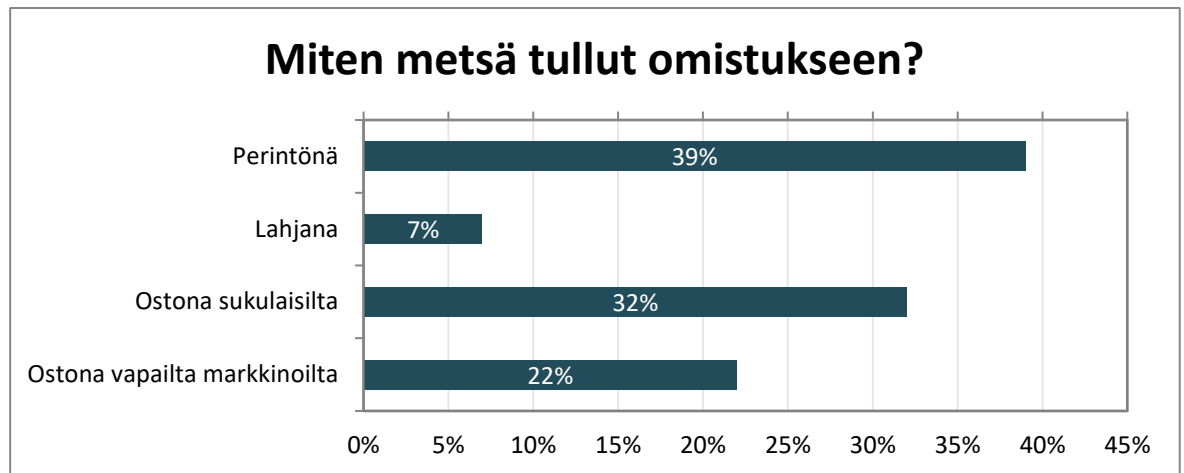
56 % kyselyyn vastanneista omisti metsänsä henkilökohtaisesti. Metsien omistusmuodon jakaantuminen selviää kuvasta 9. Metsän omistusmuodossa tuli jonkin verran hajontaa keskimääräiseen suomalaiseen metsänomistusrakenteeseen. Kysymyksen vaihtoehdoissa on tuloksia tarkastellessa ristiriitaisuuksia, koska yhdessä puolison kanssa tai yhtymänä voi olla joissakin tapauksissa samaa omistuskategoriaa. (Karppinen ym., 2020, s. 14).

Kuva 9. Metsän omistusmuoto? (kysymys 6)

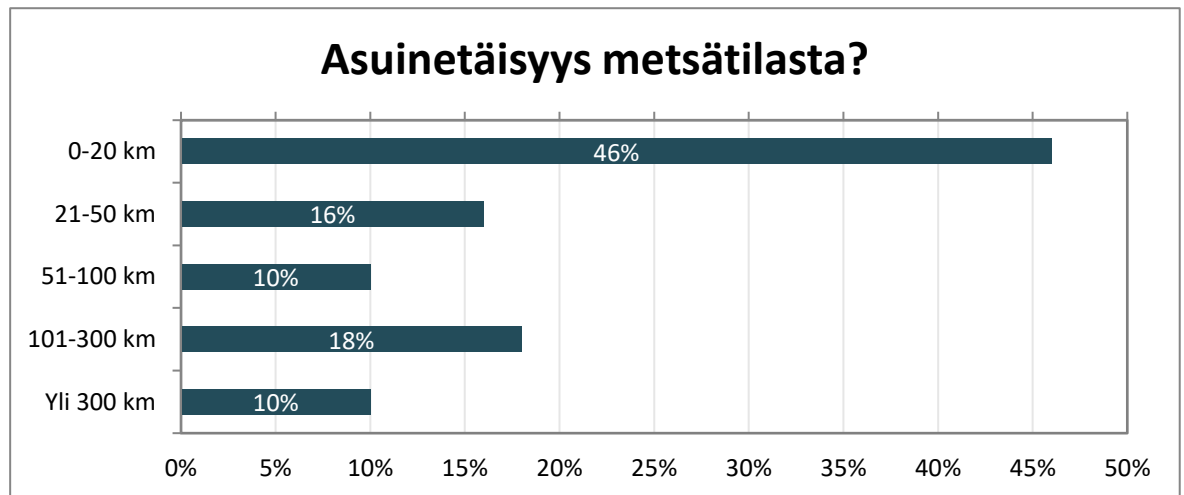
Kuvassa 10 on nähtävillä, miten metsät ovat tulleet kyselyyn vastanneiden omistukseen. Metsien saaminen omistukseen mukailee hyvin pitkälti samanlaista taustaa kuin miten keskimääräinen suomalainen metsänomistaja on metsänsä omistukseensa saanut. Ostona vapailta markkinoilta on hieman keskimääräistä suurempi, kun taas perintömetsät hieman pienempi verrattuna keskimääräiseen suomalaiseen metsänomistajaan. (Karppinen ym., 2020, s. 36).

Kuva 10. Miten metsä tullut omistukseen? (kysymys 7)

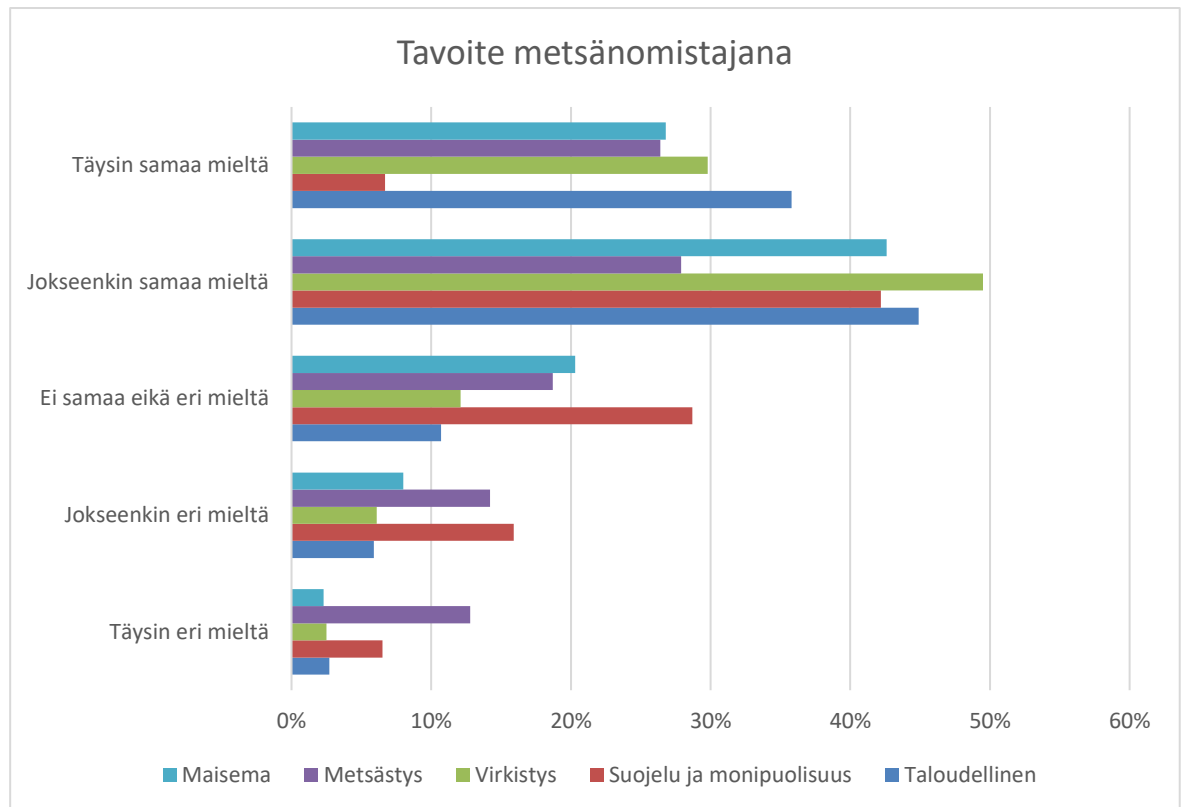
46 % kyselytutkimukseen vastanneista asui alle 20 kilometrin etäisyydessä metsätilastaan. Asuinetäisyys metsätilasta noudattelee myös hyvin suomalaista metsänomistajakuntaa. Asuinetäisyyksien jakautuminen vastaajien kesken on nähtävillä kuvasta 11. (Karppinen ym., 2020, ss. 20–21).

Kuva 11. Asuinetäisyys metsätilasta (kysymys 8)

Taloudelliset ja virkistyselliset arvot nousivat tärkeimmiksi arvoiksi kyselyyn vastanneiden keskuudessa. Kuten aiemmin todettiin, että turvaa ja tuloja korostavien osuus on noussut, niin tämä näkyi vastauksissa. Vastaajissa virkistyselliset arvot nousevat esille ja tämä on ymmärrettävää siinä mielessä, että kyselyn aihe koskee metsien virkistysellistä käyttöä ja kannustaa sen puolesta vastaamaan kyselyyn. Tämä on nähtävissä kuvassa 12.

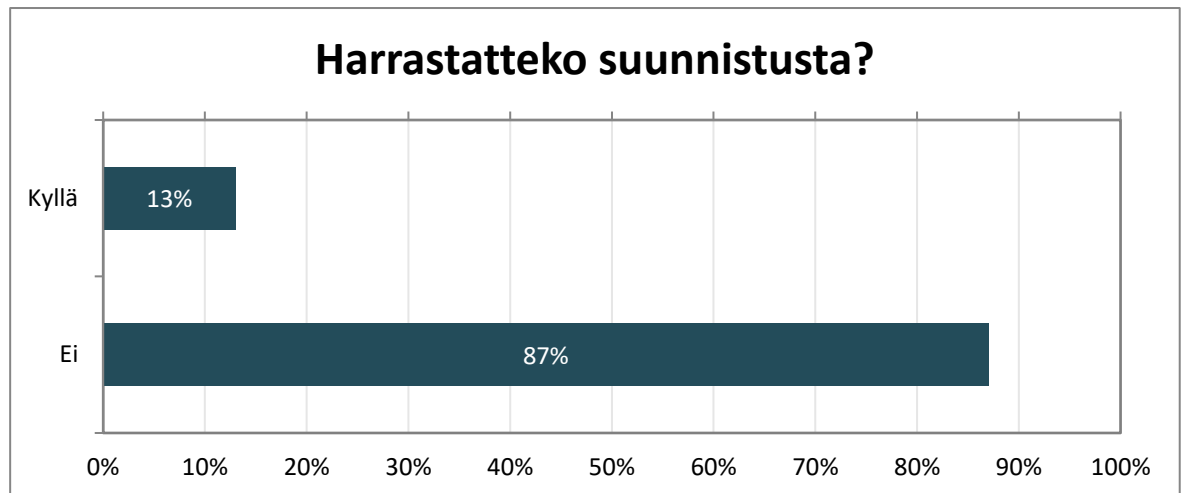
Kuva 12. Tavoite metsänomistajana (kysymys 9)

4.2 Suunnistus ja lupa-asiat

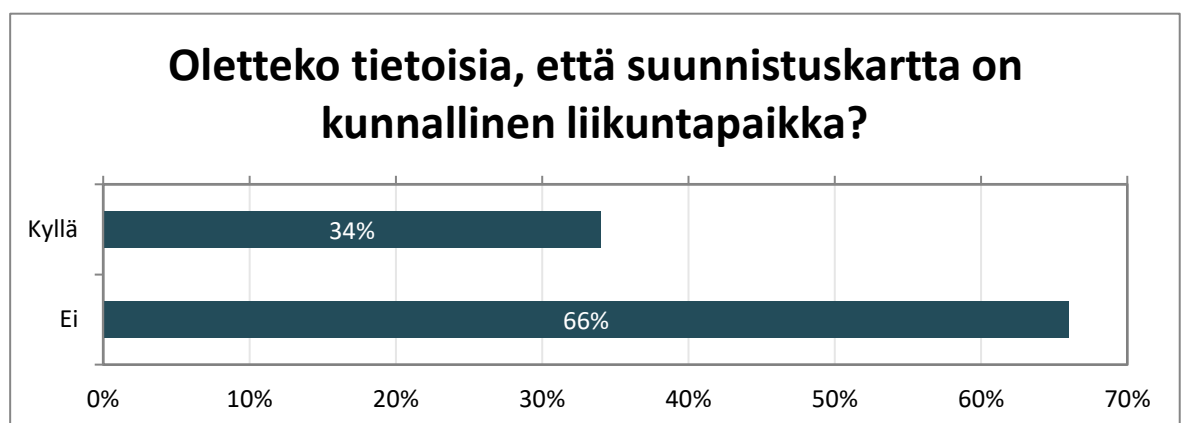
13 % kyselyyn vastanneista oli suunnistuksen harrastajia ja 87 % ei harrastanut suunnistusta (kuva 13). Tämä oli tutkimuksen kannalta hyvä jakauma, koska suunnistusta harrastavat metsänomistajat ovat oletustasi myötämielisiä lajin harrastamista kohtaan myös omilla metsissään. Kaikki tähän kyselyyn vastanneet suunnistavat metsänomistajat olivat myötämielisiä lajin harrastamiseen omilla metsämaillaan.

Kuva 13. Harrastatko suunnistusta? (kysymys 10)

Kuvassa 14 nähdään vastaajien tietoisuus ajatuksesta, että suunnistuskartta on kunnallinen liikuntapaikka. 34 % vastaajista oli tietoinen, että suunnistuskartta on kunnallinen liikuntapaikka ja 66 % ei ollut asiasta tietoinen. Kysymys oli hieman jopa provosoiva, koska ajatus kunnallisesta liikuntapaikasta omassa yksityisomistuksellisessa metsässä saattaa nostaa kielteisiä ajatuksia asian perimmäisestä tarkoituksesta. Kysymyksen ajatus pohjautuu Suomen Suunnistusliiton 2025 strategiaan, jossa pyritään moninkertaistamaan kunnallinen rahoitus suunnistuskarttojen teossa.

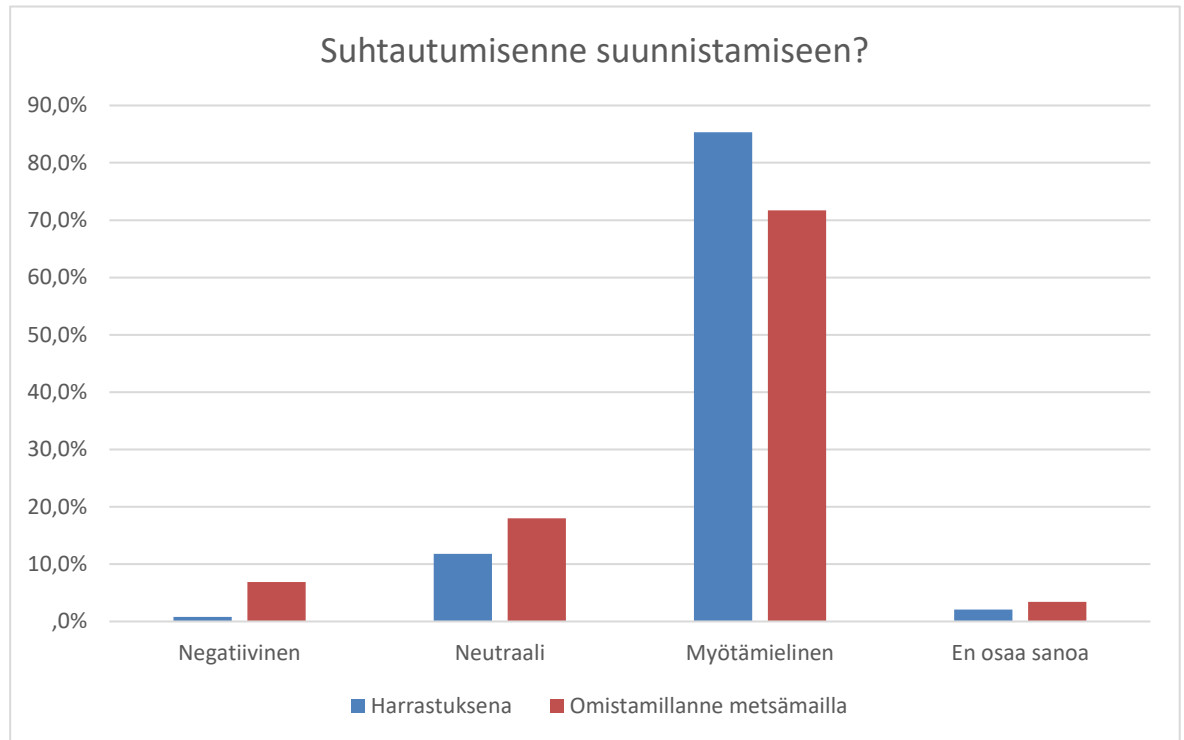
Kuva 14. Oletteko tietoinen, että suunnistuskartta on kunnallinen liikuntapaikka? (kysymys 11)

85 % kyselyyn vastanneista suhtautuminen suunnistamiseen harrastuksena oli positiivinen. Omistamallaan metsämailla 72 % oli positiivinen suhtautuminen suunnistamiseen omistamallaan metsämailla. (kuva 15). Huomioitavaa on, että omistamalla metsämailla

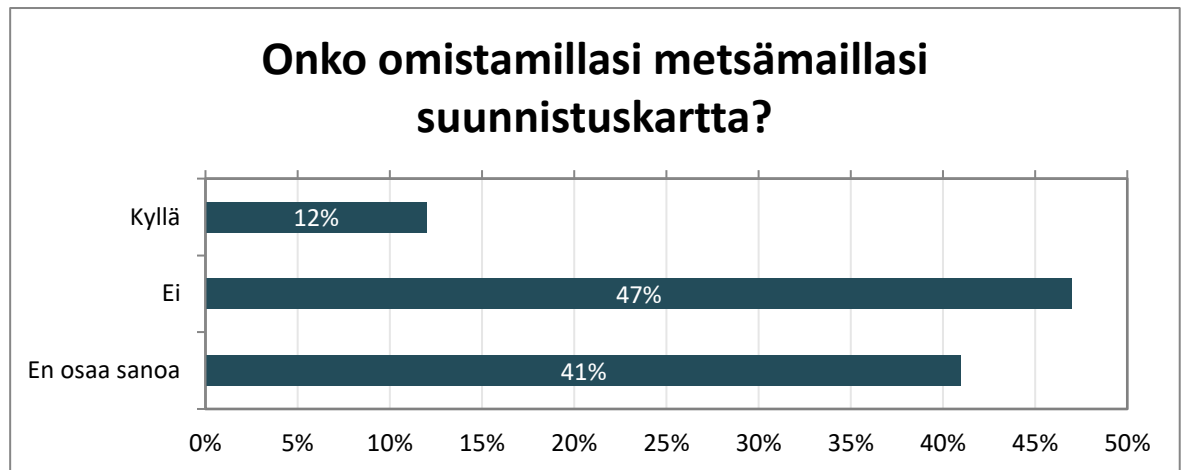
suhtautuminen suunnistamiseen oli kuitenkin enemmän negatiivinen kuin itse lajiin. Negatiivisesti suunnistamiseen omistamillaan metsämailla suhtautui 7 % kyselyyn vastanneista. Kaikki 7 % vastaajista, jotka suhtautuivat suunnistamiseen negatiiviseen omistamillaan metsämailla, eivät harrastaneet suunnistusta.

Kuva 15. Suhtautumisenne suunnistamiseen? (kysymys 12)

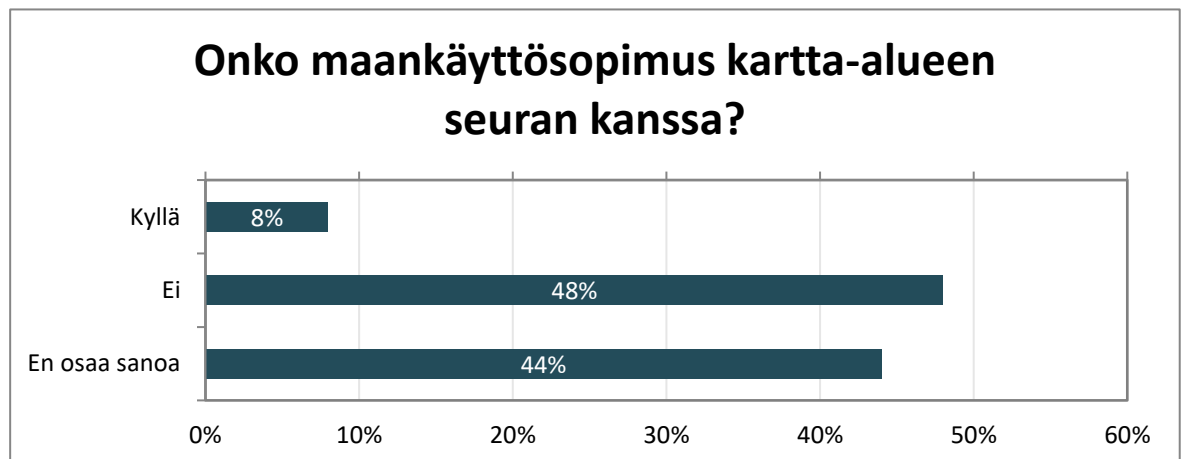
12 % vastasi omistamillaan metsämaillaan olevan suunnistuskartan. 47 % vastasi, ettei omistamillaan metsämailla ollut suunnistuskarttaa. 41 % ei osannut sanoa, onko heidän omistamillaan metsämailla suunnistuskarttaa (kuva 16).

Kuva 16. Onko omistamillasi metsämaillasi suunnistuskartta? (kysymys 13)

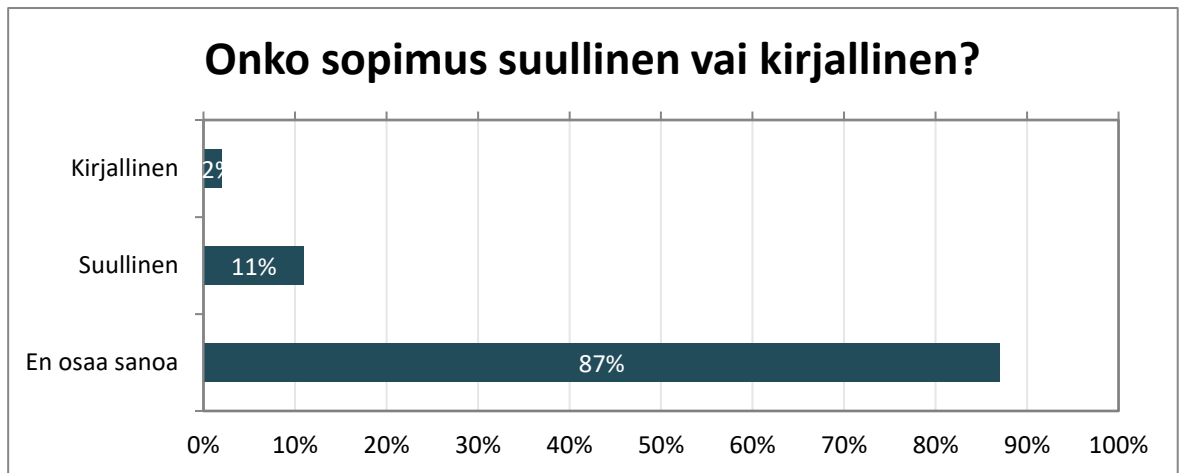
Koska edelliseen kysymykseen 56 vastaajaa vastasi tietävänsä, että heidän omistamiltaan metsämailta on suunnistuskartta ja maankäytösopimuksen olevan olemassa kartta-alueen seuran kanssa. Kysymyksen pakollisuudessa oli tullut virhe. Vastaajien määrästä voidaan tulkita, että 20 vastaajalla eli 35 % on lupa-asiat kunnossa. 65 % suunnistuskartan omaavalta maanomistajalta puuttuvan maankäytösopimus kartta-alueen seuran kanssa (kuva 17).

Kuva 17. Onko maankäytösopimus kartta-alueen seuran kanssa? (kysymys 14)

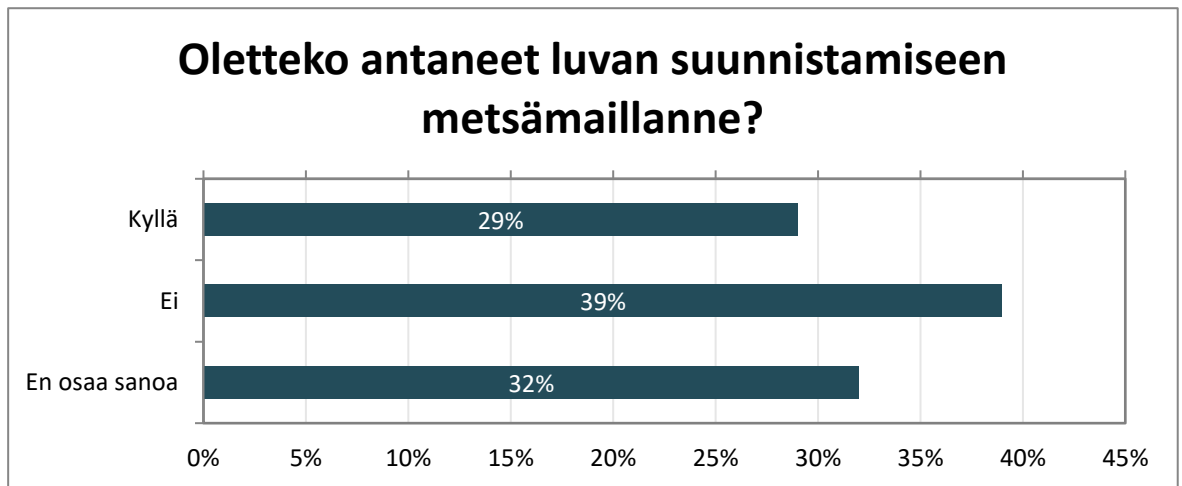
Kysymyksen pakollisuudessa oli tullut virhe. Vastauksia on tulkittava peilaten edellisen kysymyksen vastausmääriin. Neljä (4) vastaajaa kertoi luvan olevan kirjallinen ja 24 vastaajaa vastasi sopimuksen olevan suullinen. Viitaten edellisen kysymyksen "onko omistamillasi metsämailla suunnistuskartta" vastausmääriin, niin kahdeksan (8) vastaajaa enemmän tunnisti jonkinlaisen luvan kuitenkin suunnistukseen olevan olemassa (kuva 18).

Kuva 18. Onko sopimus suullinen vai kirjallinen? (kysymys 15)

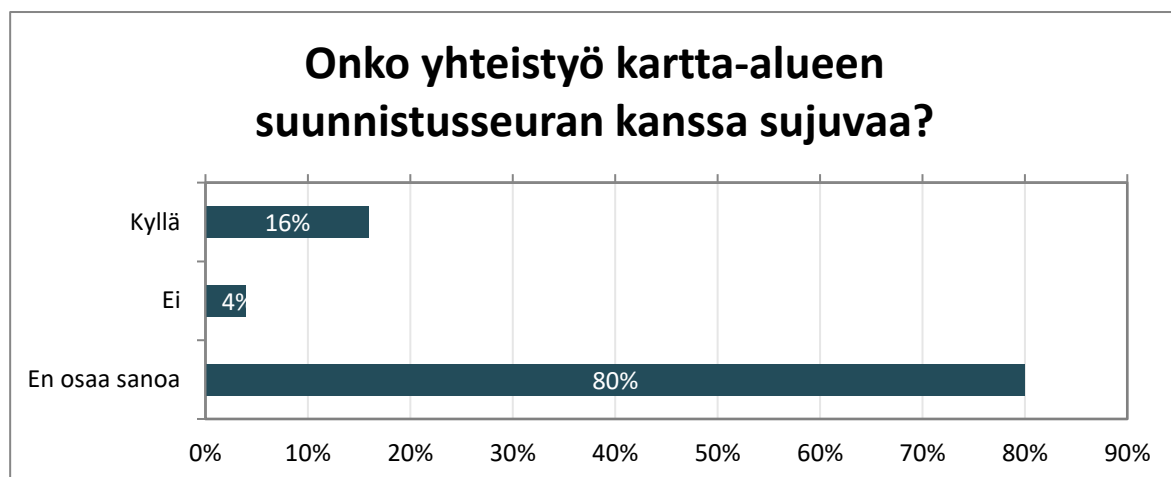
Luvan suunnistamiseen oli antanut 66 vastaajaa, joka on suurempi osa kuin suunnistuskartan omaavia maanomistajia. Kysymyksen pakollisuudessa oli tullut virhe. Kysymykseen ”en osaa sanoa” vastanneet olivat heitä, joiden maalla ei ole valmistettu suunnistuskarttaa. (Kuva 19).

Kuva 19. Oletteko antaneet luvan suunnistamiseen metsämaillanne? (kysymys 16)

Kysymyksen pakollisuudessa oli tullut virhe. Kysymykseen ”en osaa sanoa” vastanneet olivat heitä, joiden maalla ei ole valmistettu suunnistuskarttaa. Vastauksesta voidaan tulkita, että 80 % suunnistuskartan alueella olevalla maanomistajalla yhteistyö oli sujuvaa.

Kuva 20. Onko yhteistyö kartta-alueen suunnistusseuran kanssa sujuvaa? (kysymys 17)

4.3 Avointen kysymysten vastaukset

Avoimissa kysymyksissä oli kysytty mitä vastaajat toivoisivat yhteistyöltä suunnistusseuran kanssa ja millaisia epävarmuuksia suunnistamiseen heidän omistamillaan metsämailla liittyy. Yhteistyöltä suunnistusseurojen kanssa suurin osa vastaajista toivoi ennakoivaa, aktiivista ja avointa viestintää sekä tiedotusta metsien käytöstä suunnistamiseen. Kyselytutkimukseen vastaajissa oli henkilöitä, jotka toivat vastauksissa esille, miten yhteistyö oli suunnistustapahtumia järjestettäessä sujuneet.

Hyvin on sovussa asiat hoituneet. Ne alueet jotka eivät suunnistamista metsässä kestä kuten taimikot rajattiin. Aluksi tehtiin suullinen sopimus ja kun kisat vahvistui tehtiin kirjallinen sopimus. Korvauksena oli liput kisoihin "vippinä".

Lähialueella oli aikanaan suunnistuksen SM-kisat pitkissä matkoissa ja meidän tila oli kilpailukeskus. Yhteistyö sujui erinomaisesti ja mitään suurempia jälkiä ei tapahtuma jättänyt jälkeensä. Suunnistajista jäi positiivinen kuva.

Olen ollut vain yhden kerran yhteydessä suunnistusseuran kanssa ja mielestäni yhteydenotto sujui mukavasti. Suunnistusseura toimi juuri niinkuin heidän pitääkin, kun he kysyivät lupaa käyttää metsääni suunnistuskilpailujen reitin osana. Minulla ei ollut mitään sitä vastaan, mutta sattumalta juuri samaan aikaan metsässäni oli alkamassa päättöhakkuu ja varmaan reitti

jouduttiin vaihtamaan paremmalle paikalla. Minua harmitti, että kaunis metsä piti hakata kirjanpainajatuhojen takia eikä suunnistus siellä ole pitkään aikaan mahdollista. Olen yrittänyt raivata polkuja taimikkoon ja pitää yllä virkistysarvoja metsässä, vaikka se ei enää paras suunnistuspaikka olekaan. Toivon, että jonain päivänä työ kuitenkin tuottaa tulosta ja suunnistajatkin löytävät uudelleen sinne.

Itse en enää hyväksy minkäänlaista suunnistusta metsissäni. Tämä siitä syystä että yhden kerran on järjestetty kilpailut metsässäni ja tuon tapahtuman jälkeen tuli liito-oravava merkintä sille alueelle. Tuolta alueelta ei ole semmoista oravaa ikään löytynyt. Että tämmöistä ilkivaltaa sitä saa suunnistajista. En suosittelen suunnistajia kenenkään metsään.

Maillani on joskus näkynyt suunnistuspukkeja, mutta ei ole minulta lupia kyselyä. Ei ole minua häirinnyt ja annan kyllä luvankin, jos joku kysyy. Voisi olla kiva, jos tulisi ennakoilmoitus vaikka tekstarina. Pukit ja merkit kerättävä pois kisojen jälkeen ettei jää romua eikä varsinkaan muoviva luontoon.

Onnistuneen yhteistyön suunnistusseurojen ja maanomistajien välillä vaaditaan avointa ja asiallista vuorovaikutusta. Tällöin vältytään erilaisilta väärinkäsityksiltä ja keskinäinen luottamus säilyy.

Kyllähän yhteistyö vaatii aina sopivan asiallista ja kunnioittavaa lähestymistä, kun kyseessä on toisten omistamilla alueilla liikkumisesta. Tämän olen oppinut kantapäähän kautta työskennellessäni sähköyhtiössä, jotka sijoittavat johtoja toisten omistamille maille. "Lakki kourassa".

Avointa keskustelua ja myös maanomistajan näkemysten ja tavoitteiden huomioimista.

Yhteydenpidon ja viestinnän osalta tuli esille eroavaisuuksia. Osa vastaajista haluaisi tuoda tarkemmin asioita tietoon, jotka vaikuttavat suunnistusratojen suunnitteluun. Osalle vastaajista tuntui riittävän, että luvan antamisen jälkeen haluaisivat ensisijaisesti seurata tapahtumien järjestelyiden etenemistä yleisellä tasolla.

Hyvä info. Asuinpaikkakunnallani saimme suunnistuskilpailuista hyvää infoa mm. paikallislehdissä ja kirjeellä postilaatikkoon.

Epävarmuuksina isoimmilta osin esiin nousivat taimikoiden vaurioituminen, maaston urautuminen ja yksityisteiden liiallinen käyttö ja yksityisteiden lisääntynyt liikennöinti. Epävarmuuksina monilla oli myös suunnistaminen lintujen pesimäaikana.

Taimikkotuhot mahdollisia. Puiden juuriston tallaantuminen, jos isoja suunnistus tapahtumia.

Taimikot. En päästäisi suunnistajia vasta istutetuille taimikoille tallaantumisvaaran takia. Suunnistajat ovat tervetulleita T2 -luokan taimikoista ylöspäin.

Yksitystien käytön lisääntyminen tiekunnan ulkopuolisilta ihmisiltä. Esim. tien kunnostus ja korjaus vain osakkaiden vastuulla. Maaston kulumisen pitkällä aikavälillä (vrt.kansallispuistot). Yleensä lajin harrastajat ovat luontoihmisiä eivätkä tuhoa luontoa (roskaaminen ym.).

Suunnistuskilpailuja ei saa järjestää huhtikuun 15. ja heinäkuun 15. päivien välisenä aikana. Häiritsee lintujen ja eläinten pesintää.

Metsänomistajat toivoisivat suunnistusseuroilta aktiivisempaa otetta maastonkäytön huomioimisessa. Näin edellä mainitut taimikot sekä muut kulumiselle herkemmat alueet voitaisiin ennakoivasti huomioida suunnistuksessa.

5 Johtopäätökset

Kyselyyn vastanneiden taustakysymykset vastasivat suurilta osin Suomalainen metsänomistaja 2020 kyselyssä esiin tullutta suomalaisen metsänomistajan profiilia. Näin voidaan olettaa, että kyselytutkimuksella saatiin sopivanlainen metsänomistajakunnan otoskoko kartoittamaan maanomistajien suhtautumista suunnistamiseen omistamillaan metsämailla.

Laaja maantieteellinen hajautuminen näkyi siinä, että vain 12 % kyselyyn vastanneista kertoi, että heidän omistamillaan metsämailla oli tehty suunnistuskartta. Tämä siitä huolimatta, että suunnistus lajina on hyvin maantieteellisesti hajautunut. Maakunnissa ja haja-asutusalueilla tapahtumien väkimäärät ovat monesti hyvin pieniä, jolloin suunnistustapahtumat eivät välttämättä näy ja kuulu metsänomistajien keskuudessa. Aktiivisimmilla seuduilla on paljon isoja tapahtumia, jotka näkyvät alueella lisääntyneenä

autoliikenteenä ja ihmismassoina. Avoimissa vastauksissa esille tuli myös, ettei lupia suunnistamiseen ollut kysytty, vaikka havaintoja suunnistajista tai suunnistuksesta omistamillaan metsäalueilla oli ollut.

Voimakasta riippuvuutta ei minkään kysymysparin kohdalta noussut esille, joten ei voida tämän tutkimuksen perusteella esittää mitään erityistä metsänomistajaprofiilia, jotka suhtautuisivat esimerkiksi epäilevästi suunnistamiseen. Suunnistamiseen suhtauduttiin erittäin positiivisesti liikuntamuotona ja myös nähtiin positiivisena asiana omilla metsämaillaan, vaikka joukkoon mahtui enemmän varauksellista suhtautumista kuin itse lajiin. Varauksellinen suhtautuminen suunnistamiseen omistamillaan metsämailla näkyi siten, että 7 % vastaajista suhtautui negatiivisesti suunnistamiseen omistamillaan metsämailla. Kukaan heistä ei harrastanut suunnistusta. Vahvimmin vastauksien riippuvuuksista tuli esille suunnistusta harrastavien maanomistajien tietoisuus siitä, että suunnistuskartta on kunnallinen liikuntapaikka ja yhteistyö kartta-alueen suunnistusseuran kanssa on sujuvaa. Suunnistusta harrastava maanomistaja seuraa ja on aktiivinen tapahtumien parissa, joten tiedonkulku on tämänkin osalta helpompaa.

Erityisen tärkeää suunnistusseurojen on panostaa ennakoiwaan ja aktiiviseen viestintään maanomistajien suuntaan, jotta maanomistajien toiveet voidaan ottaa paremmin huomioon. Nämä huomioon otettavat alueet ovat taimikoita ja muita herkkiä luontokohteita. Ennakoivalla ja aktiivisella viestinnällä voidaan parantaa lajin harrastamisen jatkuvuutta.

Avoimissa vastauksissa nousi esille useasti myös Jukolan viesti, joka näkyy vahvasti suunnistuksen keulakuvana mediassa ja erityisesti sen tuomat väkimassat maastoissa. Tämä mielletään helposti miellelyhtymäksi, kun puhutaan suunnistajien liikkumisesta maastossa.

Maastonkäytön lupatilanteisiin saatiin tällä kyselytutkimuksella melko huono vastauksittavuus. Lupatilannetta olisi parempi tutkia kohdennettuna kyselytutkimuksena sellaisen alueen metsänomistajille, joissa tiedetään olevan aktiivista suunnistustoimintaa ja suunnistuskarttoja. Epävarmuustekijöinä koettiin taimikoiden vaurioituminen, maaston kuluminen ja yksityisteiden lisääntynyt käyttö. Lisäksi lintujen pesimäkauden rauhoittaminen nousi esille monen huolena.

6 Pohdinta

Opinnäytetyö toi esiin tuttuja teemoja suunnistamisen maankäyttöön liittyvistä haasteista. Haasteet liittyvät monilta osin metsien taloudelliseen tuottavuuteen, koska metsänomistajan kalleimmat investoinnit jaksollisessa kasvatuksessa kohdistuvat metsänuudistamiseen (Metsänhoidon suositukset, 2024). Tämä aiheuttaa sen, että taimikot ovat herkimpiä kohteita metsänomistajan taloudellisesta näkökulmasta suunnistajia kohtaan.

Suunnistuksen on lisättävä avoimempaa viestintää lajin vaikutuksesta metsiin ja erikokoisten tapahtumien maastonkulumisen seuranta ja tapahtumista palautumista, jolloin saadaan tutkittua tietoa asian osalta. Jukolan viesti suurimpana ja tarunhoitoisimpana tapahtumana on varmasti keihään kärki näkyvyyden ja yhteistyökumppanuuksien parissa, mutta arkipäiväisen lajitoiminnan parissa Jukolan viestin kaltaiset massat eivät välttämättä ole paras tuote lajin esittelyyn yksittäiselle metsänomistajalle. Pitää muistaa, että suunnistajan tärkein yhteistyökumppani on maanomistaja. Suunnistusseurat ovat veloitettuja tiedottamaan ja pitämään yhä vahvemmin yhteyttä maanomistajiin, jotta lajin harrastusareenana toimivat metsät ovat jatkossakin lajin käytössä. Lisäksi lajin parissa toimivien tietoisuutta yksityisteiden käytöstä on parannettava.

Suomen Suunnistusliiton strateginen tavoite ”suunnistuskartta liikuntapaikkana” on hyvä ajatus karttojen rahoittamisen näkökulmasta. Maanomistajalle tämä saattaa kuulostaa liiankin kovalta ajatukselta, koska pelkona voi olla metsäalueiden päätävävallan menettäminen muualle kuin itselleen.

Jatkotutkimusaiheena olisi kehittää maaston kulumisen tutkimusta ja selvittää muun muassa suunnistamisen vaikutusta taimikoihin. Yksityisteiden yhteyshenkilöiden tietojen saatavuuteen olisi myös sujuvan viestinnän parantamiseksi kehitettävä sujuvia, mutta tietosuojalainsäädännöllisesti kestäviä toimintatapoja.

Lähteet

- HS. (7.5.2020). *Suunnistuksesta tuli korona-ajan hittilaji, käsillä uusi buumi: ”Uudet harrastajat ovat löytäneet lajin”*. Helsingin Sanomat.
<https://www.hs.fi/urheilu/art-2000006499159.html>
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. & Sinivuori, E. (2009). *Tutki ja kirjoita* (15. uud. p.). Tammi.
- Hytönen, O., Ojanen, S., & Ojanen, S. (2018). *Suunnista kuin mestari: Suunnistajan käsikirja*. Fitra.
- HAMK. (n.d.). *Opinnäytetyö*. Hämeen ammattikorkeakoulu.
<https://www.hamk.fi/opiskelijalle/opintojen-suunnittelu/opinnaytetyo/>
- Karppinen, H., Hänninen, H., Horne, P., & Luonnonvarakeskus. *Suomalainen metsänomistaja 2020*. Luonnonvarakeskus, 2020.
- Kaukametsäläiset ry. (n.d.-a). *Luonto*. Haettu 9.2.2023 osoitteesta
<https://jukola.com/tietoja-tapahtumasta/jarjestelyt/luonto/>
- Kaukametsäläiset ry. (n.d.-b). *Tilastot*. Haettu 1.12.2024 osoitteesta
<https://jukola.com/jukolan-historia/tilastot/>
- Laki Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä 419/2011.
<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2011/419>
- Liikuntalaki 390/2015.
<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saadaskokoelma/2015/390>
- Luke. (2022). *Metsävarat maakunnittain*. Luonnonvarakeskus.
<https://www.luke.fi/fi/tilastot/metsavarat/metsavarat-maakunnittain-5>
- Kiviniemi, M., & Metsäkustannus. (2015). *Metsäoikeus* (4., uud. p.). Metsäkustannus.
- MML (n.d.). *Selvitä kiinteistön omistaja*. Maanmittauslaitos.
<https://www.maanmittauslaitos.fi/kiinteistot/tietoa-kiinteistoista/selvita-kiinteiston-omistaja>
- Metsäkeskus. (n.d.-a). *Yksityiset metsänomistajat asuinpaikan mukaan*.
<https://www.metsakeskus.fi/fi/avoin-metsa-ja-luontotieto/tietoa-metsien-omistuksesta/yksityiset-metsanomistajat-asuinpaikan-mukaan>
- Metsäkeskus. (n.d.-b). *Tietoa oikeuksista ja velvollisuuksista*.
<https://www.metsakeskus.fi/fi/metsan-kaytto-ja-omistus/oikeudet-ja-velvollisuudet/tietoa-oikeuksista-ja-velvollisuuksista>
- Metsämiesten Säätiö. (25.4.2024). *Taloustutkimus Oy: Metsänomistajat ovat tyytymättömiä metsäkeskusteluun ja kokevat sen hyötyjinä olevan ympäristöjärjestöt eikä luonto*. Metsämiesten Säätiö.
<https://www.mmsaatio.fi/ajankohtaista/taloustutkimus-oy-metsanomistajat-ovat-tyytymattomia-metsakeskusteluun-ja-kokevat-sen-hyotyjina-olevan-ymparistojarjestot-eika-luonto.html>

- Metsänhoidon suositukset, T. (2024). Metsänuudistamistavan valinta - Talous. *Metsänhoidon suositukset*.
<https://metsanhoidonsuosituksset.fi/fi/toimenpiteet/metsan-uudistamisen-ajoitus/paatoksenteko#section-296>
- Poliisi. (14.7.2020). *Poliisi muistuttaa: Jokamiehenoikeuksiin liittyy myös velvollisuuksia*. Poliisi.
<https://poliisi.fi/-/poliisi-muistuttaa-jokamiehenoikeuksiin-liittyy-myos-velvollisuuksia>
- Suomen Suunnistusliitto ry. (n.d.-a). *Suunnistuksen lajimuodot*.
<https://www.suunnistusliitto.fi/liitto/suunnistuksen-lajimuodot/suunnistus/>
- Suomen Suunnistusliitto ry. (n.d.-b). *Karttatoiminta Suomessa*.
<https://www.suunnistusliitto.fi/kartta/karttatoiminta-suomessa/>
- Suomen Suunnistusliitto ry. (n.d.-c). *Suunnistus ja jokamiehenoikeus*.
<https://www.suunnistusliitto.fi/harraste/suunnistuksen-alkeet/suunnistus-ja-jokamiehenoikeus/>
- Suomen Suunnistusliitto ry. (n.d.-d). *Ympäristöohjeet*.
<https://www.suunnistusliitto.fi/system/wp-content/uploads/2014/10/SSLYmparistohje.pdf>
- Suomen Suunnistusliitto ry. (2.2021) *Suunnistusliiton strategia 2025*.
<https://www.suunnistusliitto.fi/system/wp-content/uploads/2021/02/Suunnistuksen-strategia-2025.pdf>
- Suomen Suunnistusliitto ry. (3.2023). *Toimintakertomus 2022*.
<https://www.suunnistusliitto.fi/system/wp-content/uploads/2023/09/SSL-Toimintakertomus-2022-web.pdf>
- Suomen Suunnistusliitto ry. (6.4.2024). *Toimintakertomus 2023*.
<https://www.suunnistusliitto.fi/system/wp-content/uploads/2024/04/SSL-Toimintakertomus-2023.pdf>
- Suunnistus.fi. (n.d.). *Kartta*. Suomen Suunnistusliitto.
<https://suunnistus.fi/perustaidot/kartta-2/>
- Suunta-Sepot ry. (n.d.). *Suunnistuskartta 1:10 000 mittakaavassa [kuva 1]*. Suunta-Sepot ry.
https://www.suunta-sepot.fi/sivu.tmpl?sivu_id=1067
- Tyrväinen, L. (28.8.2023). *Luonnosta mielenterveyttä, kuntoa ja elämänlaatua*. Kustannus Oy Duodecim.
<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01347#s1>
- UKK. (25.10.2024). *Liikkumisen vaikutukset*. UKK-instituutti.
<https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-vaikutukset/>
- YLE. (3.2.2025). *Suomeen on kaikessa hiljaisuudessa rakennettu ennätysrahalla liikuntapaikkoja – katso oman kuntasi tilanne*. Yleisradio.
<https://yle.fi/a/74-20140381>

Liite 1. Kyselytutkimuksen saatekirje

Arvoisa maanomistaja

Opiskelen Hämeen ammattikorkeakoulussa Evon kampuksella metsätalousinsinööriksi. Metsätalousinsinöörin opintoihin kuuluu opinnäytetyön tekeminen. Opinnäytetyöni teen kyselytutkimuksena yhteistyössä Suomen Suunnistusliiton kanssa. Tämä työ toteutetaan kyselytutkimuksena maanomistajille.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää maanomistajien suhtatumista suunnistamiseen omistamallaan metsämailla ja näin edistää Suomen Suunnistusliiton ja sen jäsenseurojen yhteistyötä kartta-alueidensa maanomistajien kanssa.

Suunnistuksessa luonto yhdistyy liikuntaan sekä suunnistustehtävien tuomiin haasteisiin ja ongelmanratkaisuihin. Suunnistus sopii kaikille ikään ja sukupuoleen katsomatta. Suunnistus kehittää paitsi fyysistä kuntoa myös keskittymis- ja päättelykykyä. Suunnistusseurat ympäri Suomen liikuttavat ihmisiä eritasoisissa tapahtumissa ja harjoituksissa ympäri vuoden. Merkittävänä mahdollistajana suunnistuksen harrastamiselle olette Te maanomistajat.

Kysely koostuu yleisistä taustatietokysymyksistä, suhtautumisesta suunnistamiseen sekä mahdollisiin maankäyttösopimuksiin suunnistusseurojen kanssa.

Pyydän Teitä ystävällisesti vastaamaan sähköiseen kyselylomakkeeseen 06.04.2023 mennessä. Vastaamiseen menee aikaa noin 10 minuuttia. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja anonyymisti. Tuloksista ei voi päätellä vastaajan henkilöllisyyttä. Sähköpostiosoitteet olen saanut Metsäkeskuksen metsänomistajarekisteristä opinnäytetyön tekemistä varten.

Metsien hyvinvointi on Teidän ja meidän suunnistajien yhteinen etu.

Kyselyyn pääset vastaamaan tästä linkistä.

Yhteistyöstä kiittäen

Antti Rantala

Metsätalousinsinööriopiskelija (AMK)

antti.rantala@student.hamk.fi

Liite 2. Kyselytutkimuksen kysymykset**Opinnäytetyökysely: Maanomistajien suhtautuminen suunnistamiseen omistamillaan metsämailla**

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Sukupuoli *

- Mies
- Nainen
- Muu

2. Ikäryhmä *

- Alle 30-vuotias
- 31–50 vuotta
- 51–65 vuotta
- yli 65-vuotias

3. Koulutustaso *

- Perusaste
- Keskiaste
- Alempi korkeakoulututkinto
- Ylempi korkeakoulututkinto

4. Asuinmaakunta *

- Ahvenanmaa
- Etelä-Karjala
- Etelä-Savo
- Kainuu
- Kanta-Häme
- Keski-Pohjanmaa
- Keski-Suomi
- Kymenlaakso
- Lappi
- Lappi
- Pirkanmaa
- Pohjanmaa
- Pohjois-Karjala
- Pohjois-Pohjanmaa
- Pohjois-Savo
- Päijät-Häme
- Satakunta

- Uusima
- Varsinais-Suomi

5. Omistamien metsien pinta-ala? *

- alle 10 ha
- 11–20 ha
- 20–50 ha
- 50–100 ha
- yli 100 ha

6. Metsien omistusmuoto? *

- Henkilökohtainen
- Yhdessä puolison kanssa
- Yhtymä
- Perikunta

7. Miten metsä on tullut omistukseen? *

- Perintönä
- Lahjana
- Ostona sukulaisilta
- Ostona vapailta markkinoilta

8. Asuinetäisyys metsätilasta? *

- 0–20 km
- 21–50 km
- 51–100 km
- 101–300 km
- yli 300 km

9. Tavoite metsänomistajana *

Taloudellinen

- Täysin eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Täysin samaa mieltä

Suojelu ja monipuolisuus

- Täysin eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Täysin samaa mieltä

Virkistys

- Täysin eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Täysin samaa mieltä

Metsästys

- Täysin eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Täysin samaa mieltä

Maisema

- Täysin eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Täysin samaa mieltä

10. Harrastatteko suunnistusta? *

- Kyllä
- Ei

11. Oletteko tietoisia, että suunnistuskartta on kunnallinen liikuntapaikka? *

- Kyllä
- Ei

12. Suhtautuminen suunnistamiseen? ***Harrastuksena**

- Negatiivinen
- Neutraali
- Myötämielinen
- En osaa sanoa

Omistamillanne metsämailla

- Negatiivinen
- Neutraali
- Myötämielinen
- En osaa sanoa

13. Onko omistamillasi metsämaillasi suunnistuskartta? *

Mikäli vastaatte ei, kyselyynne seuraava kysymys on 17. kysymys.

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

14. Onko maankäyttösojimus kartta-alueen seuran kanssa?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

15. Onko sopimus suullinen vai kirjallinen

- Kirjallinen
- Suullinen
- En osaa sanoa

16. Oletteko antaneet luvan suunnistamiseen metsämaillanne?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

17. Onko yhteistyö kartta-alueen suunnistusseuran kanssa sujuvaa? *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

18. Mitä toivoisitte yhteistyöltä suunnistusseuran kanssa?

19. Millaisia epävarmuuksia suunnistamiseen metsämailla liittyy?
